

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

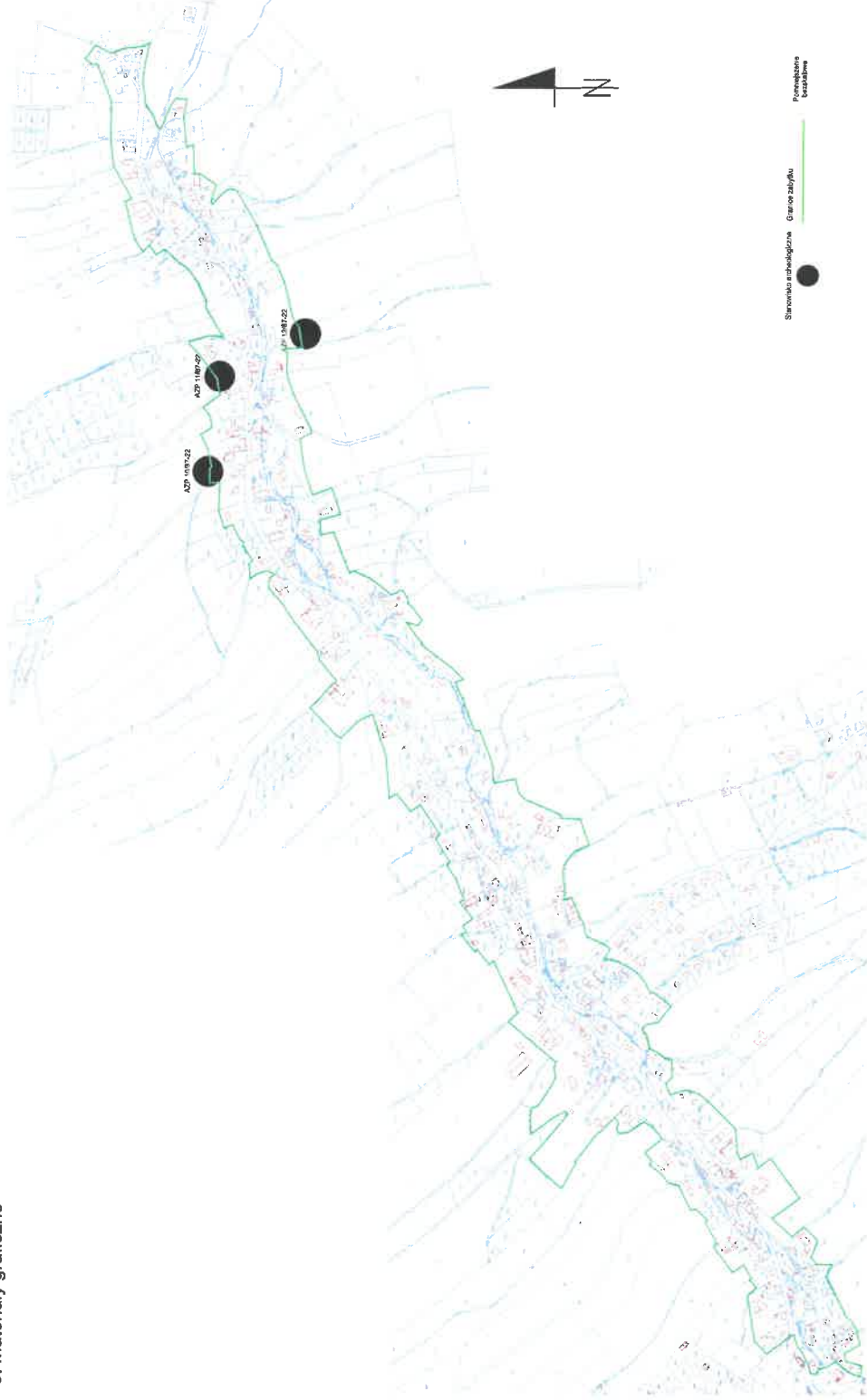
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI DZIEĆMOROWICE
WRAZ Z TERENEM NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ
ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

2. Czas powstania

XIV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

DZIEĆMOROWICE

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **WAŁBRZYSKI**

gmina: **WALIM**

6. Współrzędne geograficzne

50° 46' 15.581" N 16° 21' 20.618" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Dythmarstorph, Ditmansdorffium, Dittmannsdorf, Drzymalowo, Drzymalów

HISTORIA: Pierwsza wzmianka o Dziećmorowicach pochodzi z 1311 r. kiedy to w dokumentach wymienia się Heinricha von Dythmarstorph. Wiadomo również, że w 1376 r. istniał już we wsi kościół parafialny. Prawdopodobnie od samego początku swojego istnienia Dziećmorowice wchodziły w obręb majątku zamku Grodno. Na przełomie XIV i XV wieku we wsi zaczęto wydobywać rudę srebra i ołowiu. Osada została zniszczona w czasie wojen husyckich, odbudowana w późniejszym okresie. Od II poł. XV w. miejscowość należała do rodziny von Czertitz. W wyniku wojny trzydziestoletniej wieś została opuszczona przez większość osadników. Kościół, który w okresie reformacji pełnił funkcję kościoła protestanckiego, w 1654 roku został zwrócony katolikom i pełnił funkcję kościoła parafialnego również dla okolicznych wsi. W II połowie XVI wieku we wsi działały co najmniej 3 kopalnie. W 1742 r. wybudowano protestancki dom modlitewny. W I poł. XIX w. na znaczeniu zyskało tkactwo, wieś zamieszkiwało wówczas 1103 osób oraz działało 385 krosien. W II poł. XIX w. podjęto próby ponownego wydobywania rudy srebra i ołowiu, jednak plany te szybko zaniechano z powodu braku opłacalności przedsięwzięcia. W 1939 r. Dziećmorowice liczyły 1384 mieszkańców. Po 1945 r. wieś zachowała swój rolniczy charakter; pomimo zmian ludnościowych wieś zamieszkuje podobna liczba ludności, nie zanotowano nagłych spadków lub wzrostu liczby mieszkańców.

Dziećmorowice stanowią gęsto zabudowaną łańcuchówkę, dominuje zabudowa zagrodowa. W ostatnich latach zauważalna jest dynamiczna rozbudowa miejscowości o nową zabudowę jednorodzinną, głównie z powodu niedużej odległości od Wałbrzycha. Jednak do dziś historycznie ukształtowany układ ruralistyczny jest dobrze czytelny.

Stanowiska archeologiczne: AZP 22/87-22 (osada; XIV-XV w.); AZP 12/87-21 (osada; XIV-XV w.); AZP 11/87-22 (osada; XIV-XV w.); AZP 10/87-22 (osada; XIV-XV w.)

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

9 sierpnia 2023 r.

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	DZIEĆMOROWICE	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	WALIM	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI DZIEĆMOROWICE WRAZ Z TERENEM NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	WAŁBRZYSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrącenie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- zachowanie dominanty jaką jest kościół parafialny pw. św. Jana Apostoła Ewangelisty
- budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla architektury Sudetów
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- rewitalizacja architektury przemysłowej
- zachowanie i konserwacja małej architektury sakralnej
- zachowanie i odtworzenie historycznej zieleni
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi
- prace ziemne w obrębie stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia badań archeologicznych

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Bartsch H., *Unvergessene Waldenburger Heimat*, Norden 1969
Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen *Schlesien*, Berlin 2005.
Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 10: Góry Wałbrzyskie, Pogórze Wałbrzyskie, Wrocław 2005.

Kartografia

Messtischblatt Bad Charlottenbrunn (in Niederschles.) 5264, ok. 1937 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

9 sierpnia 2023 r.
Adamina
Modrzejewska

